

Sygnatura akt IV U 925/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2017r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym

Przewodniczący: **SSO Alicja Romanowska**

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Grądzik

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2017r. w Elblągu

na rozprawie sprawy

z odwołania Z. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 2 maja 2017r. znak: (...)

o wysokość kapitału początkowego i emerytury

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu Z. W. prawo do ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego oraz emerytury z uwzględnieniem dodatkowo zarobków zastępczych Z. K. (1) w wysokości:

- za rok 1982 – 33.945,60 zł,

- za rok 1983 – 307.778,00 zł,

- za rok 1984 – 191.440,00 zł,

II. w pozostałym zakresie oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 925/17

UZASADNIENIE

Ubezpieczony Z. W. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 3 maja 2017r., znak: (...), którą to decyzją organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego i emerytury. Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez uwzględnienie zarobków zastępczych pracownika zatrudnionego w tym samym lub w podobnym charakterze w kraju, podczas pracy ubezpieczonego na budowie eksportowej w Iraku. Wniósł także o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków na okoliczność jego zatrudnienia i otrzymywanego wynagrodzenia w latach 1982-1984.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy przytoczył przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie tekst jedn. Dz. U. z 2017r., poz. 1383 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412), a także rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania

podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz. U. z 1989r., Nr 11, poz. 63 ze zm.) i wskazał, że decyzją z dnia 21 lutego 2017r. organ rentowy ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy, którego podstawę wymiaru ustalono z 10 kolejnych lat kalendarzowych z okresu 1979 – 1988, wskaźnik wwpw wyniósł 167,82%. Za okres zatrudnienia wnioskodawcy na budowie eksportowej od 18 listopada 1982r. do 30 czerwca 1984r. uwzględnione zostało wynagrodzenie minimalne. Pozwany podkreślił, że wnioskodawca przedłożył wprawdzie karty wynagrodzeń zastępczych innego pracownika Z. K. (1), który był zatrudniony na stanowisku „instalator AZ”, wnioskodawca natomiast przed wyjazdem za granicę był zatrudniony na stanowisku „montera instalacji odgromowej”. Wnioskiem z dnia 3 kwietnia 2017r. ubezpieczony zwrócił się o ponowne ustalenie kapitału początkowego, tj. uwzględnienie wynagrodzenia zastępczego Z. K. (1), jednakże do wniosku nie zostały dołączone żadne dodatkowe dowody, które pozwalałyby ustalić charakter pracy wnioskodawcy i Z. K. (1). Zatem, w ocenie pozwanego, z uwagi na fakt, iż ubezpieczony i Z. K. (1) pracowali na różnych stanowiskach, brak jest podstaw do przeliczenia świadczenia.

Sąd ustalił, co następuje:

Decyzją z dnia 21 lutego 2017r. ustalono ubezpieczonemu Z. W. kapitał początkowy. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru w kwocie 2048,90 zł, a do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od dnia 1 stycznia 1979r. do dnia 31 grudnia 1988r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 167,82% Organ rentowy uwzględnił wynagrodzenia minimalne za okres zatrudnienia w (...) za okres pracy na budowie eksportowej od dnia 18 listopada 1982r. do dnia 30 czerwca 1984r.

(decyzja k. 62-65 plik I akt emerytalnych)

W dniu 3 kwietnia 2017r. ubezpieczony wystąpił z wnioskiem o ponowne ustalenie kapitału początkowego oraz emerytury. Wniósł o uwzględnienie wynagrodzenia zastępczego Z. K. (1), za lata 1983, 1984, tj. za okres pracy ubezpieczonego na eksporcie, na podstawie złożonych w grudniu 2016r. zarobków zastępczych.

(wniosek k. 73, plik II akt emerytalnych)

Zaskarżoną decyzją z dnia 2 maja 2017r. pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego oraz emerytury z uwzględnieniem zarobków zastępczych, gdyż pozwany ustalił, że karty wynagrodzeń załączone do wniosku o emeryturę częściową z dnia 13 stycznia 2017r., nie mogą stanowić środka dowodowego w sprawie przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia, ponieważ potwierdzają wynagrodzenia pracownika Z. K. (1) zatrudnionego na stanowisku „instalator AZ”, natomiast z weryfikacji dokumentacji wynika, że skarżący zatrudniony był jako „monter instalacji odgromowej”. Wobec tego, w ocenie pozwanego, brak możliwości uwzględnienia dokumentacji Z. K. (1) jako wynagrodzeń zastępczych pracownika zatrudnionego w takim samym lub w podobnym charakterze.

(decyzja k.76, plik II akt emerytalnych)

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony i wniósł odwołanie.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie skarżącego zasługiwało na uwzględnienie w części.

W myśl art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Zgodnie zaś z art. 174 ust. 1 ww. ustawy kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Ust. 2 ww. art. mówi, że przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6,
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5,

okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających rok, w którym złożono wniosek o emeryturę lub rentę. Natomiast możliwość ustalenia podstawy wymiaru świadczenia z uwzględnieniem 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, została uzależniona od złożenia przez zainteresowanego wniosku w tym przedmiocie (art. 15 ust. 6). Podkreślić należy, że określone w przepisie art. 15 ustawy emerytalnej zasady ustalenia podstawy wymiaru emerytury mają więc zastosowanie także do okresów przypadających przed wejściem w życie ustawy emerytalnej i wprowadzonej równocześnie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, kiedy nie prowadzono indywidualnych kont emerytalnych. Za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w tych okresach przyjmuje się kwoty wynagrodzenia wypłaconego przez pracodawcę. Osoba ubiegająca się o emeryturę lub rentę musi zatem wykazać wysokość przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, a jeżeli była pracownikiem - wysokość wynagrodzenia. Za podstawę wymiaru emerytury przyjmuje się kwotę udowodnioną przez zainteresowanego, która niekoniecznie musi odpowiadać wysokości faktycznie uzyskanego wynagrodzenia (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 8 sierpnia 2006 r., I UK 27/06, OSNP 2007/15-16/235).

Jedyny wyjątek w tym zakresie ustanawia przepis art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej. Zgodnie z jego treścią, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Natomiast zgodnie z § 10 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985r. w sprawie w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent, jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia:

- 1) kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju, albo
- 2) jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r. - kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę.

W przedmiotowej sprawie sporna pomiędzy stronami była wysokość wynagrodzeń, jakie uzyskiwał skarżący w okresie jego zatrudnienia od 18 listopada 1982r. do dnia 30 czerwca 1984r. podczas świadczenia pracy na wyjeździe eksportowym. Pozwany kwestionował, iż ubezpieczony wykonywał pracę na tożsamym stanowisku, co Z. K. (1), na którego to karty wynagrodzeń powołał się skarżący.

Zarówno Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń, jak i Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11.10.2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe enumeratywnie wymienia środki dowodowe dla wskazania faktycznej wysokości wynagrodzenia pracownika, są to: zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek,

legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość dochodu, przychodu lub uposażenia.

Trzeba jednak zauważyć, że w postępowaniu sądowym nie obowiązują ograniczenia, co do środków dowodowych i okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ustalenie wysokości zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jako fakt mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga jednak dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych. /wyrok SN z 7.12.2006r IUUK 179/06 oraz wyrok SN z 9.01.2998r IIUKN 440/97/

Zwrócić należy uwagę, że stosunek pracy zawsze ma charakter indywidualny, a określone warunki zatrudnienia mają charakter niepodważalny, ponieważ zostały ustalone między pracodawcą a konkretnym pracownikiem. W postępowaniu sądowym nie ma wprawdzie wskazanych ograniczeń dowodowych, jednak przyjmuje się w orzecznictwie, że wysokość wynagrodzenia albo musi być udowodniona ściśle, albo zajdzie konieczność przyjęcia, że wynagrodzenie ograniczało się do składników pewnych, wypłacanych w spornym okresie stale i w określonej wysokości (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 11 stycznia 2012r. w sprawie III AUa 1414/11, LEX nr 1124829). Z kolei w braku dowodu choćby takich stałych i pewnych składników wynagrodzenia, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy, co wynika z art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej.

Skarżący na rozprawie w dniu 26 września 2017r. wyjaśnił, że przed wyjazdem do pracy w Iraku, pracował w spółdzielni (...). Zatrudniony tam był z powołanymi w sprawie świadkami Z. K. (1) i E. L.. Stanowisko pracy skarżącego to elektromonter instalacji anten zbiorczych, a K.: monter instalacji (...). Ubezpieczony podkreślił, że pracę rozpoczął w 1979r., a świadek K. w 1981r. Natomiast świadek L. został przyjęty do pracy w połowie 1982r., a następnie odbywał zasadniczą służbę wojskową. Do obowiązków skarżącego należał elektromontaż instalacji anten zbiorczych, a K. montował instalacje A.. (...) odgromowe były już zamontowane. Skarżący podał, że praca wykonywana była w ekipach po 3-4 osoby. Wynagrodzenie wypłacane było na zasadzie prowizji – im więcej zamontowanych anten, tym wyższe wynagrodzenie, a wynagrodzenie za dane zlecenie było dzielone po równo pomiędzy wszystkich członków ekipy. Szefem początkowo był skarżący, następnie K., ponieważ miał większy staż pracy. Był wypłacany dodatek za staż pracy. K. został zatrudniony w 1981r. K. i L. pracowali razem, gdy skarżący był na wyjeździe w Iraku.

Jak zeznał świadek Z. K. (1), którym to zeznaniom Sąd dał wiarę, pracował on wraz ze skarżącym w okresie od 1981r. i po powrocie skarżącego z pracy eksportowej w Iraku i zajmowali się oni instalacją anten, nie wykonywali instalacji odgromowej. Świadek wskazał, że w ekipie pracowały 3-4 osoby, a wynagrodzenie za pracę było dzielone po równo. Świadek pracował jako prowadzący roboty. O zespole decydował kierownik. K. decydował z kim chciał pracować. Z ubezpieczonym do jego wyjazdu do pracy za granicę pracowali razem. Świadek K. zeznał, że zajmowali się oni montażem anten, masztów, instalacją gniazd w mieszkaniach. W zakresie wskazanego w świadectwie pracy skarżącego stanowiska pracy „monter instalacji odgromowej”, świadek K. zeznał, że skarżący miał uprawnienia do instalacji odgromów, a świadek nie miał. Natomiast w ekipie musiała być osoba mająca takie uprawnienia. Świadek wskazał, że skarżący w większości instalował anteny. Świadek Z. K. wskazał, że pracował z nimi w ekipie także powołany w niniejszej sprawie świadek E. L., ale był on dwa lata w wojsku, od 1984r. pracował w jednej ekipie. W kwestii otrzymywanego wynagrodzenia świadek zeznał, że zarobki były dzielone po równo, gdyż każdy miał taki sam wkład w pracę. Świadek jednocześnie nie miał wiedzy, czy wypłacany był dodatek za usługę lat. Podkreślił, że określona była kwota wynagrodzenia za konkretne zlecenie na pracę, a następnie członkowie ekipy dzielili się między sobą. Przyznawane były premie uznaniowe – od jakości i ilości wykonanej pracy i z reguły premię otrzymywał prowadzący robotę, a ubezpieczony także bywał prowadzącym robotę. Stawki godzinowe, na podstawie których później byli rozliczani, były porównywalne. Świadek zeznał, że o dokumenty przedłożone w styczniu 2017r. przez skarżącego do sprawy o rentę częściową, świadek sam zwrócił się do archiwum.

Świadek E. L. zeznał, że zaczął pracować w spółdzielni w 1975r. jako uczeń. Następnie, jak powstała Spółdzielnia (...), to pracował jako instalator i konserwator anten zbiorczych. Bywało, że pracował razem ze skarżącym. Świadek podkreślił, że w danej ekipie nie było podziału na prace, wszyscy robili to samo w zależności od potrzeb, a instalacją odgromów zajmowali się rzadko. Zespoły z reguły liczyły po 2-3-6 osób. Wszyscy robili wszystko. Otrzymywali wynagrodzenie w formie prowizji za konkretną robotę. Świadek zeznał, że brygadzysta zarabiał więcej, bo odpowiadał za materiał, za narzędzia. W latach 1982 -84 świadek był w wojsku, natomiast przed i po wojsku pracował ze skarżącym. Bywało, że pracował zarówno ze skarżącym, jaki i z drugim świadkiem Z. K.. Świadek zeznał, że tzw. „wiodący” byli zmienni, a ekipa była zgrana. Wszystkim zależało, aby jak najwięcej zarobić. Również zeznania tego świadka Sąd uznał za wiarygodne, gdyż korespondują one zarówno z wyjaśnieniami skarżącego, jak i zeznaniami drugiego powołanego w sprawie świadka Z. K..

Po wysłuchaniu świadków pełnomocnik pozwanego nie kwestionował, iż skarżący pracował na tym samym stanowisku, co Z. K. (1).

W związku z powyższym, Sąd zobowiązał pozwanego do symulacyjnego przeliczenia świadczenia ubezpieczonego z uwzględnieniem zarobków zastępczych za okres od 18 listopada 1982r. do 30 czerwca 1984r. na podstawie zarobków Z. K. (1).

Z analizy dołączonych do wniosku z dnia 13 stycznia 2017r. o emeryturę częściową kart wynagrodzeń skarżącego i świadka Z. K. (1) wynika, iż w podobnym okresie skarżący zarabiał nawet więcej niż Z. K., miał wyższy dodatek za staż pracy. Natomiast ze szczegółowej analizy dokonanej przez pozwanego wynika, że na wynagrodzenie Z. K. w latach 1982 i 1983 składało się: płaca zasadnicza, wysługa, wolne soboty, urlop, ćwiczenia wojskowe, pranie, premie oraz rekompensata. Natomiast w 1984r. wypłacany był także za 03/1984, 05/1984 i 06/1984 dodatek brygadzystowski. Na rozprawie w dniu 4 grudnia 2017r. pozwany kwestionował niektóre składniki wynagrodzenia: wysługę lat, premie, ćwiczenia wojskowe, dodatek brygadzystowski. W ocenie organu rentowego do wynagrodzenia zastępczego zaliczyć można wynagrodzenie zasadnicze i rekompensaty.

W ocenie Sądu do wynagrodzenia zastępczego można przyjąć wszystkie jego składniki, poza wypłacanym w marcu, maju i czerwcu 1984r. dodatkiem brygadzystowskim, gdyż nie można przyjąć z całą pewnością, czy ubezpieczony faktycznie taki dodatek otrzymywał. Zdaniem Sądu nie budzi wątpliwości, iż pozostałe składniki wynagrodzenia zastępczego otrzymywał także skarżący. Wskazać bowiem należy, iż z kart wynagrodzeń wynika, iż skarżący otrzymywał wyższy dodatek za wysługę lat, niż Z. K. (1). Dla przykładu wskazać można, iż z kart wynagrodzeń wynika, że skarżący otrzymywał dodatek za wysługę lat w wysokości 13% od dnia 15 października 1982r., a Z. K. (1) od 1 listopada 1982r. nabył uprawnienie do dodatku z tytułu wysługi lat w wysokości 12%. Przyjęcie zatem tego składnika wynagrodzenia w wysokości przyznawanej Z. K. w rozpoznawanym w tym postępowaniu okresie, w ocenie Sądu, nie jest zawyżona i rzeczywiście wpływała na wysokość wynagrodzenia ubezpieczonego.

Powszechnie jest wiadomo, że w latach 80-ych odbywały się kilkudniowe ćwiczenia wojskowe, za które wypłacano wynagrodzenie, zatem Sąd nie widzi podstaw do kwestionowania tego składnika wynagrodzenia. Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, okresem składkowym jest czas, w którym osoba nie mogła uzyskać zwykłego okresu składkowego z tytułu pracowniczego zatrudnienia lub innego ubezpieczenia, gdyż odbywała czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby. Zgodnie z przepisami ustawy o powszechnym obowiązku Obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 21.11.1967r. /w brzmieniu wówczas obowiązującym/ obowiązkiem służby wojskowej żołnierzy rezerwy było odbywanie ćwiczeń wojskowych /art. 103 ustawy/. Również należy zauważyć, że art. 60 w ust. 1 pkt 3 tej ustawy wskazywał, że obowiązek służby wojskowej polegał na odbywaniu ćwiczeń wojskowych oraz okresowej służby wojskowej przez żołnierzy rezerwy. Zgodnie z przepisem art. 120 ust.1 w/w ustawy o powszechnym obowiązku obrony pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy. Zatem skoro Z. K. odbywał czynną służbę wojskową pod postacią ćwiczeń wojskowych, należało mu się za ten okres wynagrodzenie za pracę. Dlatego

zdaniem Sądu wynagrodzenie za ćwiczenia wojskowe w całości wchodziły w skład wynagrodzenia za pracę i należy zaliczyć je do wynagrodzenia zastępczego skarżącego.

Z wyjaśnień skarżącego, a także z zeznań powołanych w sprawie świadków i kart wynagrodzeń skarżącego oraz Z. K. wynika, że premie wypłacane były regularnie, poszczególnym pracownikom, po wykonaniu określonej pracy. Natomiast dodatek brygadzystowski był wypłacany w związku z pełnieniem dodatkowej funkcji, związany był ze zwiększeniem obowiązków – ponoszeniem odpowiedzialności za terminowość wykonania pracy i odpowiedzialnością materialną za powierzone narzędzia. Nie można zatem przyjąć, iż w okresie, za który przyznano wynagrodzenie zastępcze, skarżący pełniłby dodatkową funkcję i w związku z tym otrzymywał dodatek brygadzystowski. Dlatego też Sąd nie widział podstaw do wliczenia tego elementu wynagrodzenia do wynagrodzenia zastępczego.

Dlatego też Sąd, zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję w punkcie I, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie (pkt II wyroku) zgodnie z art. 477¹⁴§1.